

Levende Lokaler Arendal

- Erfaringer og eksempler på gjennomføring
- Utvikling av bærekraftige konsept
- Metoder og Samarbeidsmodeller

CITYCENTRE Erfaringsdelingsseminar
20 November 2023

Lisbeth Iversen,
Leder av Med Hjerte For Arendal-nettverket og Off PhD kandidat AHO/
Arendal kommune, i samarbeid med NIBR/ OsloMet

**Det er i kommunene det planlegges, bygges og utvikles
-det er der stedene er, der vi bor og virker.**

Steds-utvikling, en definisjon:

«Stadutvikling som praksis er å gripa aktivt inn for å utvikla staden sine sosiale, kulturelle og/eller fysiske kvalitetar i tråd med dette normative mål om at staden skal vera mest mogleg triveleg og attraktiv for alle brukar- og interessegrupper»

Teigen, H. og D.J. Lønning (2010): *Kunnskap for stadutvikling. Utviklingsrelevante norske bidrag i perioden 1999 – 2009.*
Kompetansesenter for distriktsutvikling. www.kdu.no

Laboratoriet Arendal – Noen eksempler

Stedet

- Et fysisk sted
- Et demokratisk sted– relasjonelle aspekt-mentale perspektiv

Sammen om Sentrum

Arendal: tradisjon for offentlig – privat samarbeid

Sørlandet kunnskapshavn: 700 arbeidsplasser i sentrum.
Pollen

Kulturkammeret

Arendal Kultur- og Rådhus

P-hus i fjell ved Kittelsbukta. Overflateparkering fjernes fra Tyholmen.

Sammen om sentrum - regjeringen.no

Levende Lokaler-Arendal-2016-2018

Hvordan skape levende lokaler i et historisk bysentrum, hvor det meste er utbygd?

Arendal var en av tre piloter i et nasjonalt pilotprosjekt i regi av DOGA

Hvordan jobbe?

Informasjon, Kommunikasjon, Aksjon, Innovasjon:

Eksperimentere.. Filosofere, Navigere...

«Handlinger skaper holdninger!»

Vi fyller gater og byrom, og tomme lokaler med aktiviteter, opplevelser og festivaler

Prosjektet hadde som mål å fylle historiske bysentre som hadde hatt en nedgang i forhold til vekst og aktivitet, med nye og midlertidige etableringer i tomme lokaler, og revitalisering av sentrumsområdene, med liv i gater og byrom. Her var det behov for å sette alle ressursene i samspill- for samskaping!

I Arendal ble etter hvert mange lokaler fylt opp av et stort mangfold av aktører og prosjekter.

MHFA hadde prosjekt som var tilstede som leietagere eller innholdsleverandører i området, og bidro til aktiviteter i gater og byrom. Off PhD Kandidat var fasilitator gjennom aksjonsforskning.

Arendal Kommune hadde prosjekteier-/ lederrollen, i nært samarbeid med disse partnerne.

Arendal By AS har hatt en viktig rolle i dette prosjektet, men også i sentrum for øvrig.

Arendal Kulturforum har blant annet vært pådriver til etableringen av «Indietown», og deltok ellers aktivt i Bankgården-fellesskapet. (Nå Hotell Arendal, Streetfood Arendal og Co-working)

Se filmen "Ressursene i samspill" her:

<https://youtu.be/p2IYgmtPGo0>

Erfaringer og eksempler på gjennomføring

Design the Future - Arendalsuka 2015

Aksjon i tomme lokaler, i en tidligere skobutikk. Ungdommen fikk etablere en Pop-up møteplass under Arendalsuka, gjennom et samarbeid mellom Arendal kommune, helsedirektoratet og MHFA- og ikke minst ungdommen selv!

Med for Arendal
- et godt sted å bo for alle

Torvkvartalene fylles- gjennom samarbeid

Skaper opplevelsesrikt kulturstrøk

Torvet har fått nytt liv. Nå gjenstår sidegatene, som har fått navnet «Kulturkvartalet». Her skal det være kreative forretninger, fest og scener.

MARIT EUSABETH STRAND
maeri@opptreppen.no 976 38 152

Torvet i Arendal har fått lekeplass og nytt liv. Det fører til at Kulturforum ser videre. Øynene er nå festet på Torvgaten og Pigetorvet. Her er det i dag mange ledige lokaler. Prosjektet har fått navnet Kulturkvartalet, eller Indie-byen. Bydelen skal romme foretak som er lokalstyrt. Forretningene er altså selvstendige og drives på lokale forutsetninger. Dette er utfordrende, men også en kvalitet.

– Arena-senteret er ikke nytt. Vi vil finne på noe nytt. Kapitalen som legges igjen i dette området, skal bli værende her i byen. Området skal skapes med lokal kunnskap, sier Cato Litangen i Kulturforum.

Organisasjonen som ble stiftet i fjor, jobber med å fremme kultur i byutviklingen. Tirsdag kveld arrangerte gruppa et idémøte for sitt nye prosjekt. Cirka 40 tilhørere kom til Bankgården for å høre om planene.

– Tidsånden er på vår side. Folk ønsker ikke nødvendigvis kinavarer, men varer som er produsert her, sier Litangen.

Lange tradisjoner

Målet for Kulturkvartalet skal være å skape et dynamisk miljø fylt med kunst, kultur, håndverk, design og byutvikling. Personlig service er en forutsetning. Kulturforum mener utgangspunktet er godt. I dag rommer området blant annet bibliotek, galleri, avis, frisør, bakeri, marsipan- og sjokoladefabrikk og kafeer.

– Mange av forretningene som ligger her i dag, har lange tradisjoner og solid fotfeste i byen, påpeker Mats

Aronsen, daglig leder i festivalen Canal Street og en av initiativtakerne til Kulturforum.

Arbeidsgruppa har foretatt en undersøkelse, og ser for seg nye mulige aktører: Arendal kulturskole, musikkforeninger, klubbscene, kafe/bar, lydstudio, produksjonslokaler for musikk og media, musikalske formidlingsmiljø, fotostudier, bildekunst og kunsthåndverk. I tillegg er det ønskelig med overnattingslokaler med ovingsrom, som er hyggeligere enn hotell og kan trekke til seg kunstnere og musikere.

Vennsksapsby i England

Kulturforum henter inspirasjon fra flere steder i inn- og utland. Blant annet «Fargegaten» i Stavanger, en tidligere død sentrumsgate der det var billig å leie lokaler. Etter at alle husene ble malt i friske farger, fikk gaten nytt liv, og er blitt svært populær for handel og forretningsdrivere.

Arkitekt Ole Bachke tror det er behov for en kreativ bydel i Arendal.

– Gaten har spennende fasader. Mange forretningsseiere ønsker seg ikke inn i et kjøpesenter, men ha unike lokaler. Vi vil ha tilbake et fullt torv, og overraskelser i gata, sier Bachke.

Prosjektet henter også inspirasjon fra byen Norwich i England. Bjørn Gunstein Fiskvatn har bodd i byen under utviklingen av Norwich Lanes, og vil ta med erfaringene til Arendal.

– Tidligere var dette stedet bakoverlent og kjedelig. Nå er området blitt en suksess med mange typer virksomhet. Man kan spise mat med lokale råvarer som man ikke finner noe annet sted. Det er unikt, sier Fiskvatn.

Han forteller at utviklerne i Norwich har tro på at det samme kan skje i Arendal.

– Vi har en flott by med masse historie. Kan hende vi blir en slags vennsksapsby med Norwich, slik at vi kan dra nytte av hverandre.

Fremover skal prosjektet droftes med forretninger, gårdeiere og interesseforeninger.

«Folk ønsker ikke nødvendigvis kinavarer»

NY BYDEL: Lisbeth Iversen, Ole Bachke, Gunnhilde Høver, Bjørn Gunstein Fiskvatn, Cato Litangen og Mats Aronsen i Kulturforum vil skape kreativ bydel i rundt Torvet basert på lokale forretninger, kunst og kultur.

HELG

Agderposten har kartlagt ledige kan bli et problem – eller 25 HVA

butikk- og restaurantlokaler i Arendal sentrum. Dette nye muligheter for nytt liv i byen. Nå utfordrer vi leserne: KAN DU TENKE DEG Å FYLLE DISSE LOKALENE MED?

SIDE 18-21

Sykkelsport

ABBL

Hoff Foto

Hos Linda frisør, Østregate

Eiendomsnekler Knut Fossen, Østregate

Østregate

Liland

Gensidige

Telleten

Vestregate

Nygate

Klevgaten

Lykkensborgveien

Torvet

Nosa Nosa

Gamle Vinmonopolet

Strømsbuveien

Trefoldighetskirken i Arendal

Thon Hotel Arendal

Være Moda

Korant sko

Malmbrayga

Tyholven videregående skole

Clarion Hotel Tyholmen AS

Restaurant 1711

Amin Frisør

Zachariassen og Ellen avvikler

Sevan, (Cind Sparebanken Spil)

Citygården

Hærrøpuben

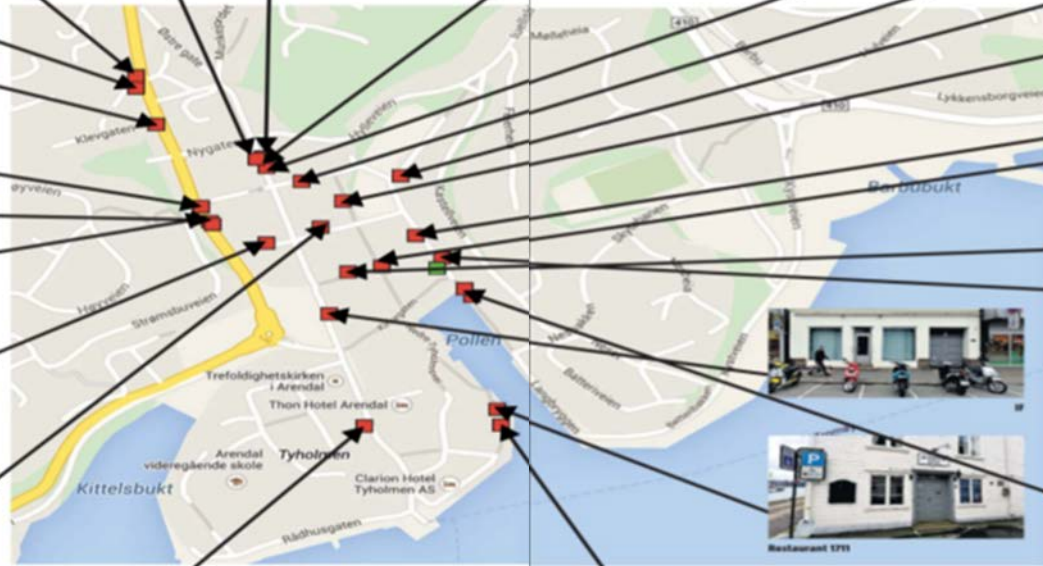
Hærrøpuben

Zachariassen og Ellen avvikler

Zachariassen og Ellen avvikler

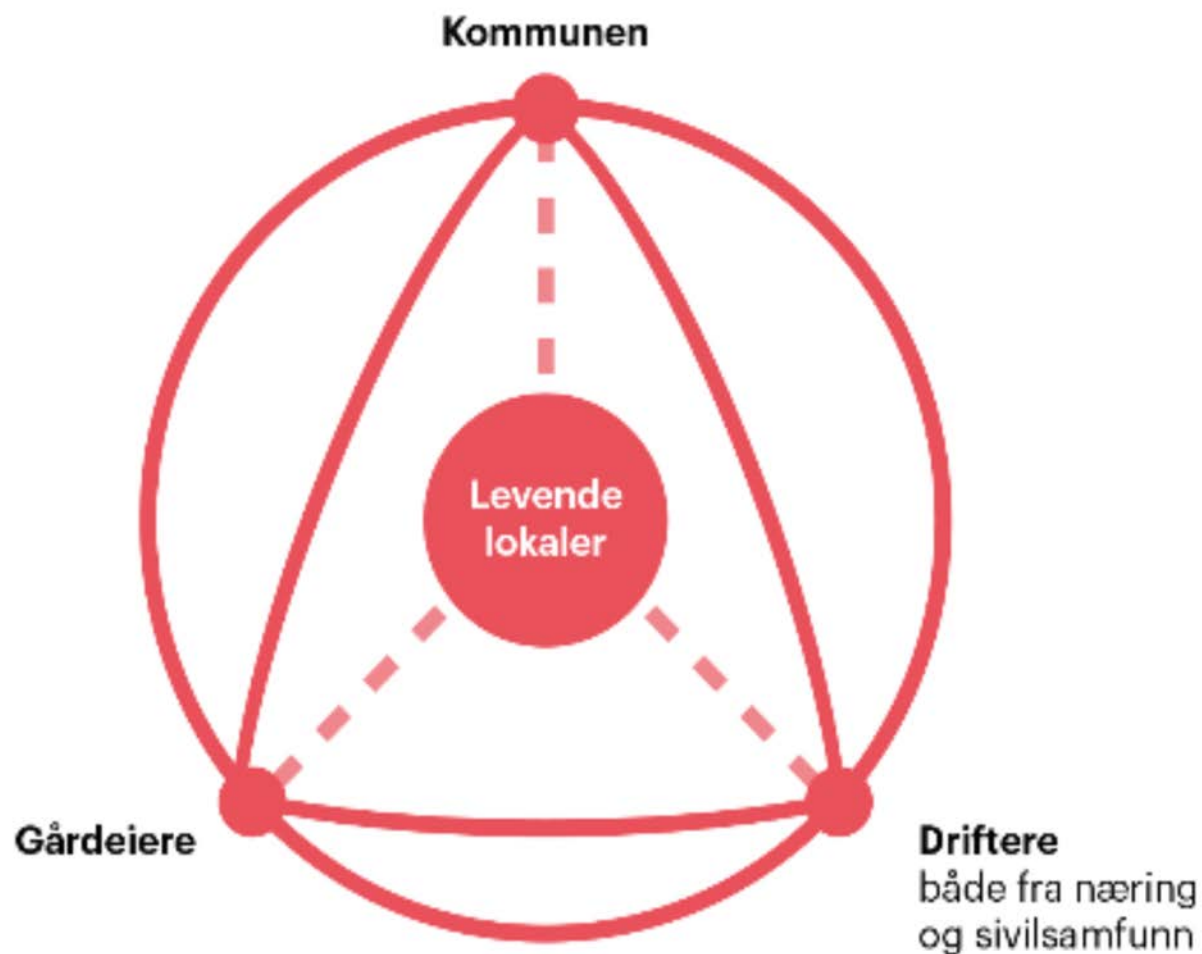

Prosjektet Levende Lokaler Arendal-Prosjektområdet

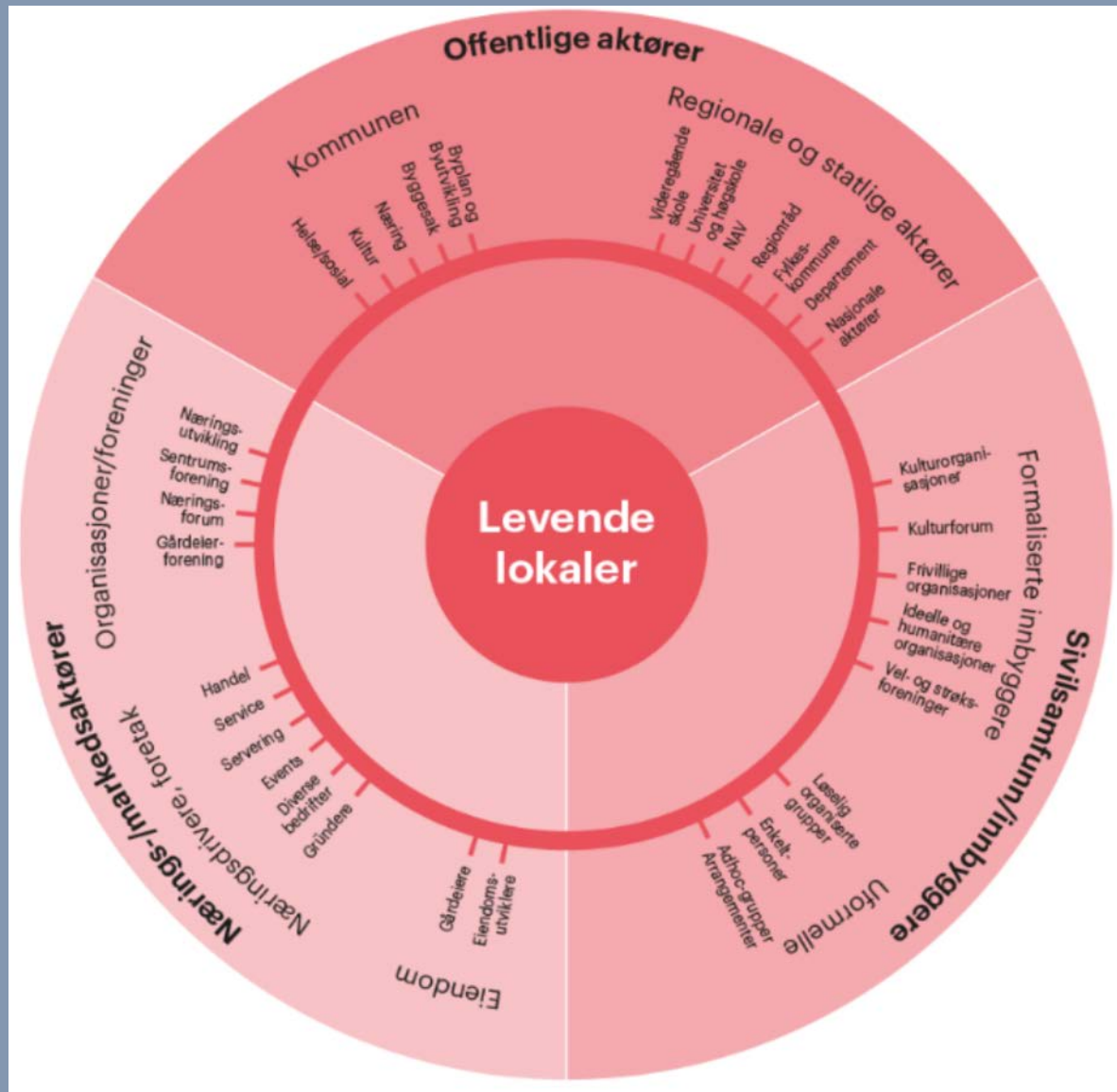

Kartlegging,
lokal kunnskap og
kobling mellom
aktører

Mange aktører,
samarbeidspartnere
og interesser.

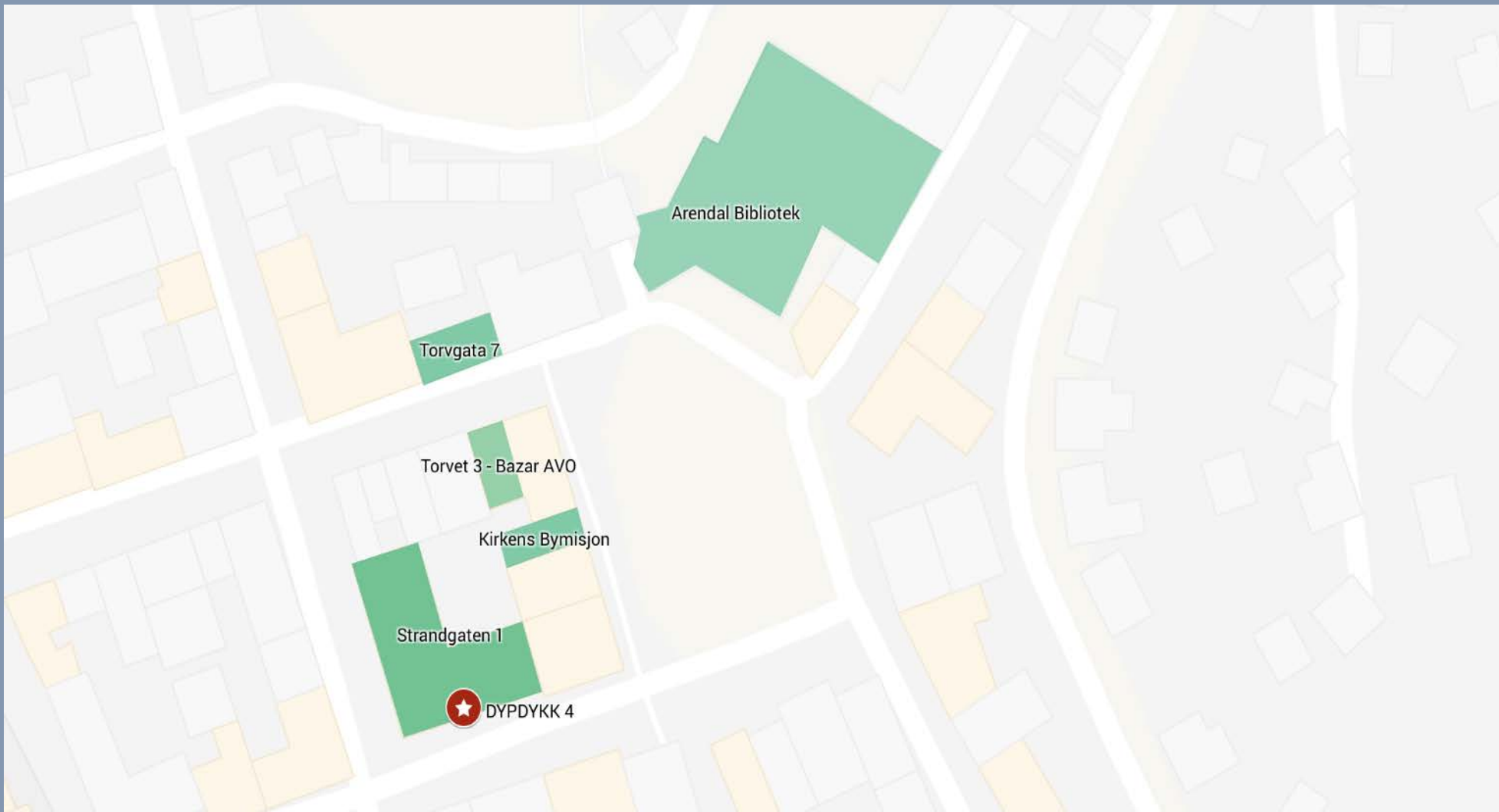
Figur 7.1: Kjernesamarbeidet for
Levende lokaler
NIBR rapport 2018:6

Guri Mette Vestby, NIBR-følgforsker: «Dette er et relasjonelt stedsutviklingsprosjekt der resultatene avhenger av samhandling i en eller annen form mellom en rekke ulike aktører. Nye eller forbedrede relasjoner og samhandlingsmønstre mellom aktører er som tidligere nevnt kjennetegn ved systemisk innovasjon.»

Figur 7.2: Aktører, sektorer og samhandling
NIBR rapport 2018:6

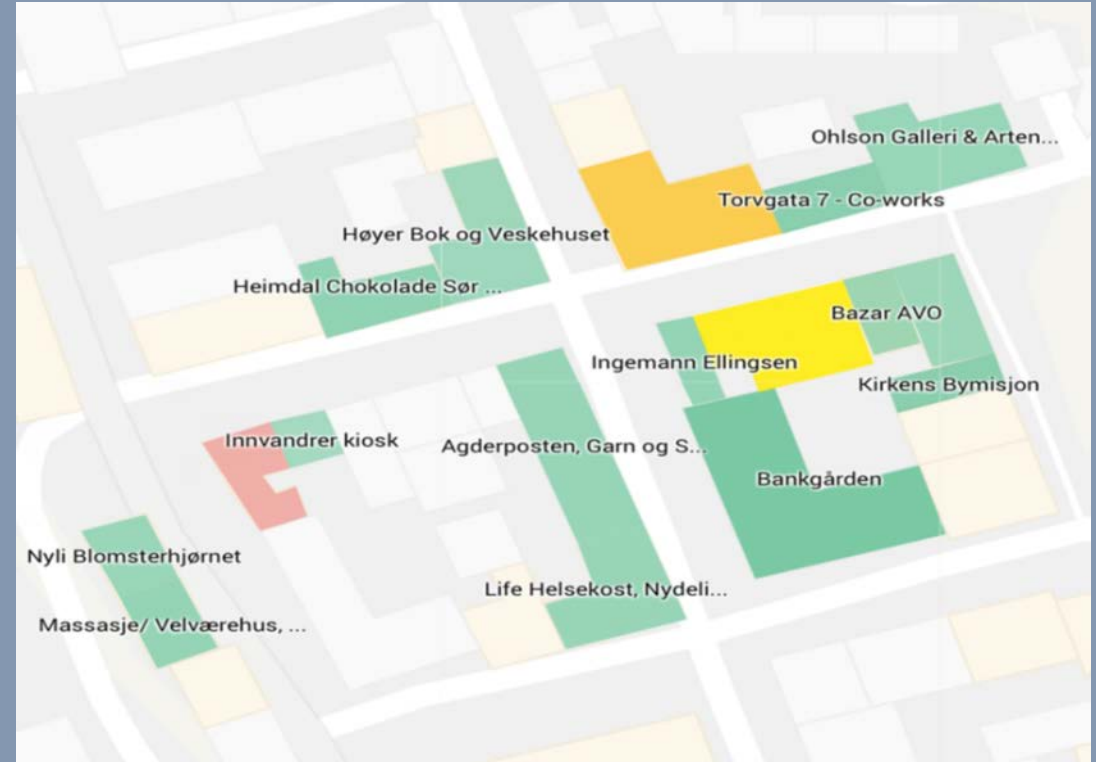
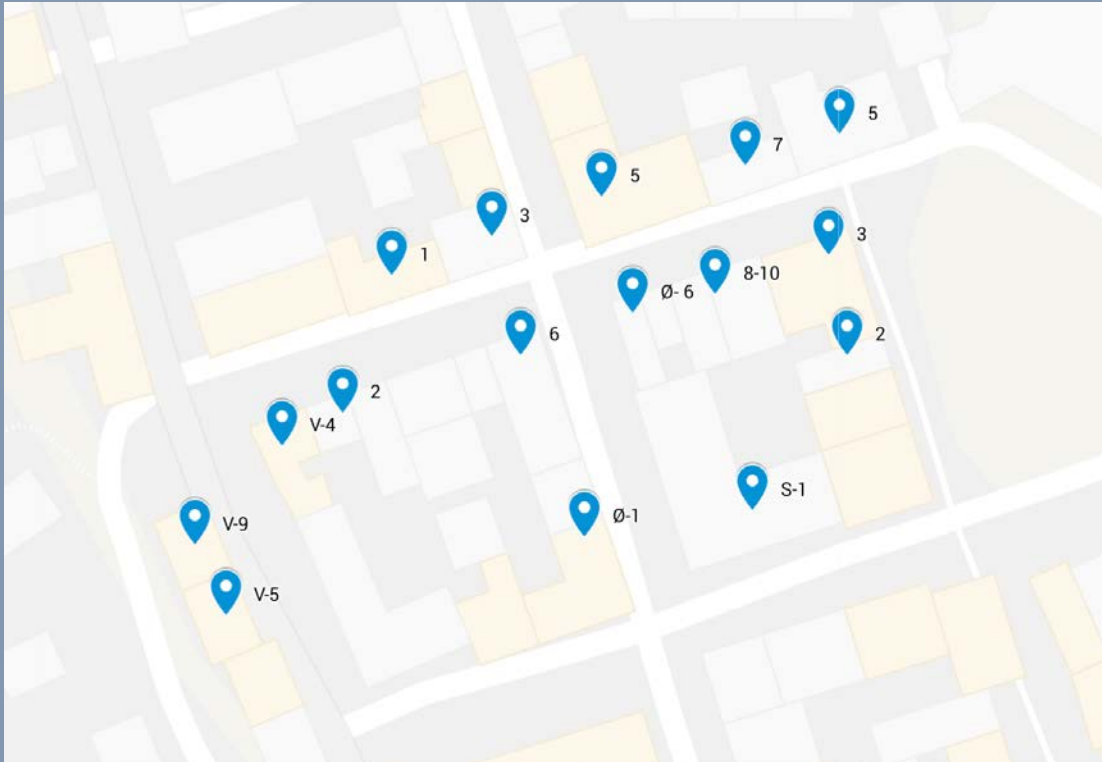

Se litt av aktivitetene under Bynatt 2017 her:

<https://www.youtube.com/watch?v=4BQPe92zg7I>

Prosjektområdet per september 2017

1.etasje oversikt LL-Arendal:

Torvkvartalet

N= etablert i LLA-perioden:

Torvet 3:

Agder W-gården, solgt sensommer 2017, skal restaureres og utvikles.

Hong Kong restaurant, gardinspesialist,
Asvo Bazar N

Torvet Herrefrisør 130 år i år, Nordens eldste frisørsalong. Femte driver, Dag Holar fått opplysninger som kan tyde på at salongen også kan være den eldste i verden.

Torvet 5:

Galleri Ohlsen
Artendal

Torvgaten 1:

Heimdal Chokolade
Sør søm
Magrete Hud N
Madam Mim
Arendal solstudio

Torvgaten 2 :

innvandrer kiosk

Torvgaten 3+Østregate 7:

Høyer Bok og Veskehuset

Torvgaten 5-Ting Haigården:

Beautysalong N
Mormonerfrisør
1 ledig lokale

Torvgaten 6, Østregate 3-5:

Agderposten
Garn og Sybutikken

Torvgaten 7 :

T7, Co-works N

Torvgaten 8-10:

Lilandgården, solgt forsommer 2017,
utviklingsløp til leiligheter, forretning,
--samarbeid om Folkeverksted

Østregate 6:

Ingemann Ellingsen, byens eldste butikk

Østregate 1:

Life Helsekost

Nydelig hjørne café

Vestregate 4 (Tellefsengården):

ledig

Vestregate 9 :

Nyli Blomsterhjørnet

Underetg gateplan var tomme , nå er deler av denne pluss Vestregate 5
Massasje/ Velværehus N.

Vestregate 5

I Vestregate 5 har de siste en tannlege
N og Yogasenter N flyttet inn i etasjer
oppover.

Strandgaten 1:

Bankgården, N: scene, pop-up
arrangement og -bar, co-workshus

Torggata midlertidig stengt for gjennomkjøring fra Bynatt i mai og gjennom sommeren.

Bilder fra etableringen av bilfri gate:

<https://www.facebook.com/LevendeLokalerArendal/videos/vb.1899588380265899/1943148552576548/?type=2&theater>

Se litt av aktivitetene under Bynatt 2017 her:

<https://www.youtube.com/watch?v=4BQPe92zg7I>

Bazar AVO-når elever og lærere ved Voksenopplæringen etablerer sin egen arbeidstreningsbutikk-med gjenbruk som en rød tråd

Informasjon
Kommunikasjon
Aksjon
Innovasjon
Eksperimentere
Filosofere
Navigere

«Handlinger
skaper
holdninger!»

Foto Liv Ekeberg

SAMSKAPING

Mobilisering

Aksjonering

Visualisering

Felleskap

Følelser

*Kjærlighet til Arendal by skinner
gjennom skylaget når Solveig
Andersen lanserer sin første
musikkvideo.*

(Arendals Tidende 6.11. 2017)

Samskaping og bred medvirkning:

Det handler om at Folket slepper til, og om en kombinasjon av «historiske røtter og fremtidsføtter»

Kommuneplanens
Samfunnsdel benyttet tomme
lokaler som dialogarena:
Etterspurte viktige
målgrupper.

- De unges stemmer
- De eldres stemmer
- Innvandrere- og
flyktingers stemmer

Men hvor og hvordan finner vi
de “tause stemmene” og
“de marginaliserte eller
resignerte sjelene?”

Ungdom: workshop og utstilling i Bankgården; Link til film:
<https://www.facebook.com/MedHjerteForArendal/videos/1100407740138610/>

Hva med ungdommen?

Hvordan engasjerer vi dem?:

<https://www.facebook.com/816722615019543/videos/1100407740138610>

Natur og
Innovasjonskultur

Ressurser i Samspill

Nye MULIGHETSROM

CO-WORKING
DELINGSØKONOMI
BYØKOLOGI

Kunsten viser vei

Spille
Leke
Lære
Lage

Eksempel:
Den fantastiske
barnekunsthøstens

Gjenbruksfestivalen, Green Friday og Co-workinghus med unwrapped butikk, café inne og ute og møtelokaler....

«Fra sentrumsdød til SENTRUMSGLØD!»

"Nå blomstrer sentrum igjen»

«Nå er alle lokalene i sentrum fylt opp: Disse sikret seg de to siste»

Agderposten 13.04.2018

PS!.....er det noen som har noen ledige lokaler i sentrum?

Foto Inger Stavelin

Arkitekturgata–
Re:form – skaper
fremtiden-
Arendalsuka
2018

Kan arkitektur
inspirere til å
studere?

STOKKPIA LØSNER
HONG KONG
FRISØR

arkitekturskaperverdi.no

Living futures
—
en lyd-
vandring/
forestilling

Utstilling:
Levende lokaler
— fra sentrumsgate
til sentrumsgate

berge et lite
amfunn?

verdi.no

Gjenåpne kanal?: Et gatekunstprosjekt.
Bidro til beslutning om å regulere kanal, en prosess som pågår nå

Utvikling av bærekraftige konsept

Impact Hub Agder og Welcome Hub Agder

IMPACT HUB AGDER-T7-Bærekrafthuset-; Co-working, delingsøkonomi, by-økologi. Samarbeidsavtale med kommunen/ Med Hjerter For Arendal

Godkjent som internasjonal Impact Hub Agder i 2020!!

Welcome Hub 2022: <https://www.welcomhub.no/>

TORSDAG 15. SEPTEMBER 2022 KL. 10:00–12:00 UTC+02 Coffee Connections Thursdays Unwrapped Butikkafé

FREDAG 23. SEPTEMBER 2022 KLOKKEN 17:00 UTC+02 After Work Mixer 2.0

Utvikling av bærekraftige konsept

Bankgården

Startet med Co-working med scene
- utviklet seg videre til Hotell Arendal,
Arendal Streetfood og kontorer

Bankgården åpnet i mai 2017. De hadde da en Scene i 1.etg.,
47 cellekontor og andre ulike arealtyper

OCT28 2017 Lady Moscow på Banken Scene - nachspiel med dj Ben og
dj Pau. Public· Hosted by [Blåsen Kunsthavn](#) and [Canal Street](#)

Bankgården- utviklet seg videre til Hotell Arendal, Arendal Streetfood og kontorer

Utvikling av bærekraftige konsept-Det Lille Hotell

Utvikling av bærekraftige konsept

Folkeverkstedet-Det Urbane Gredehus
og Munken (Munkehaugen)

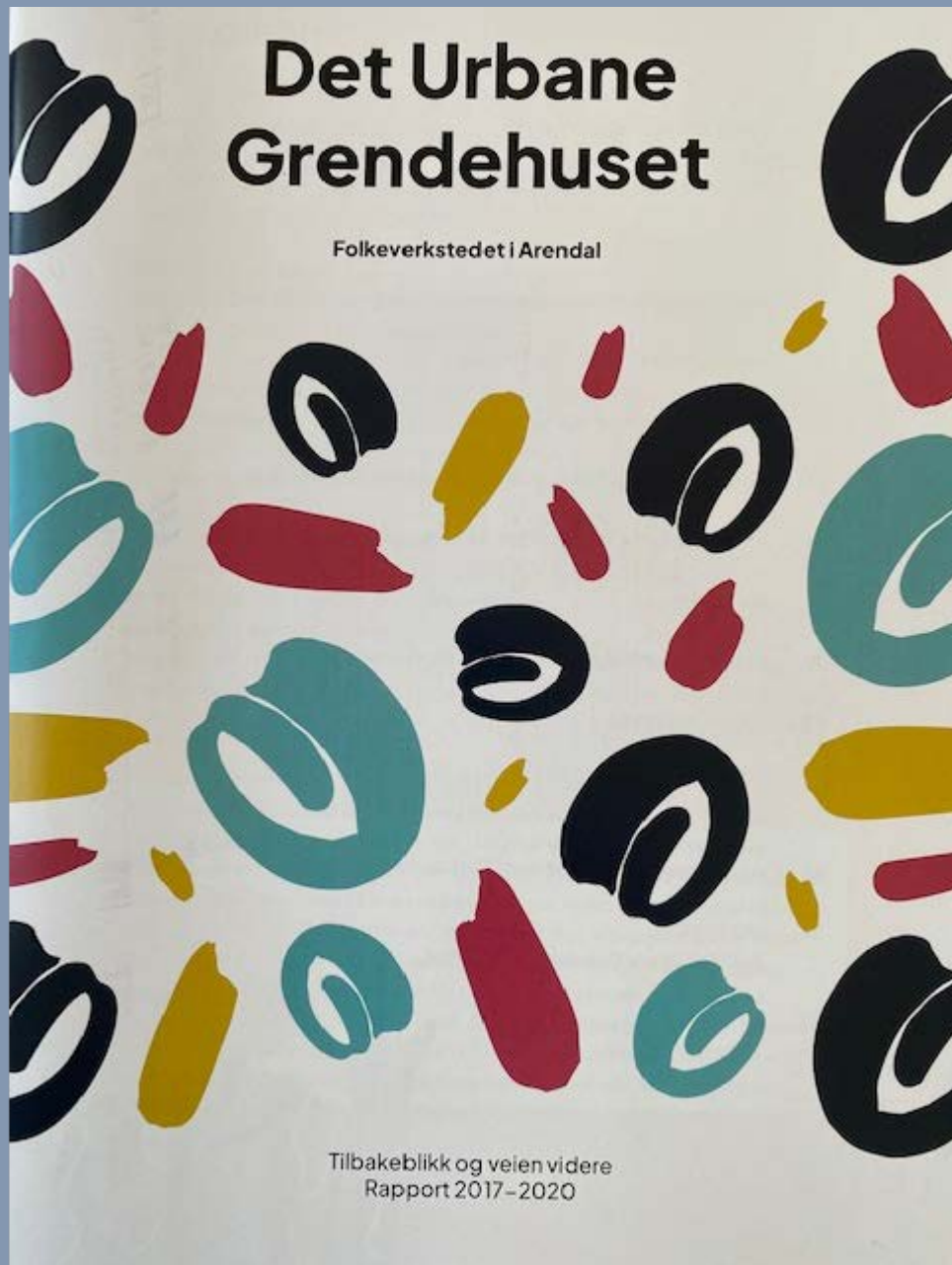

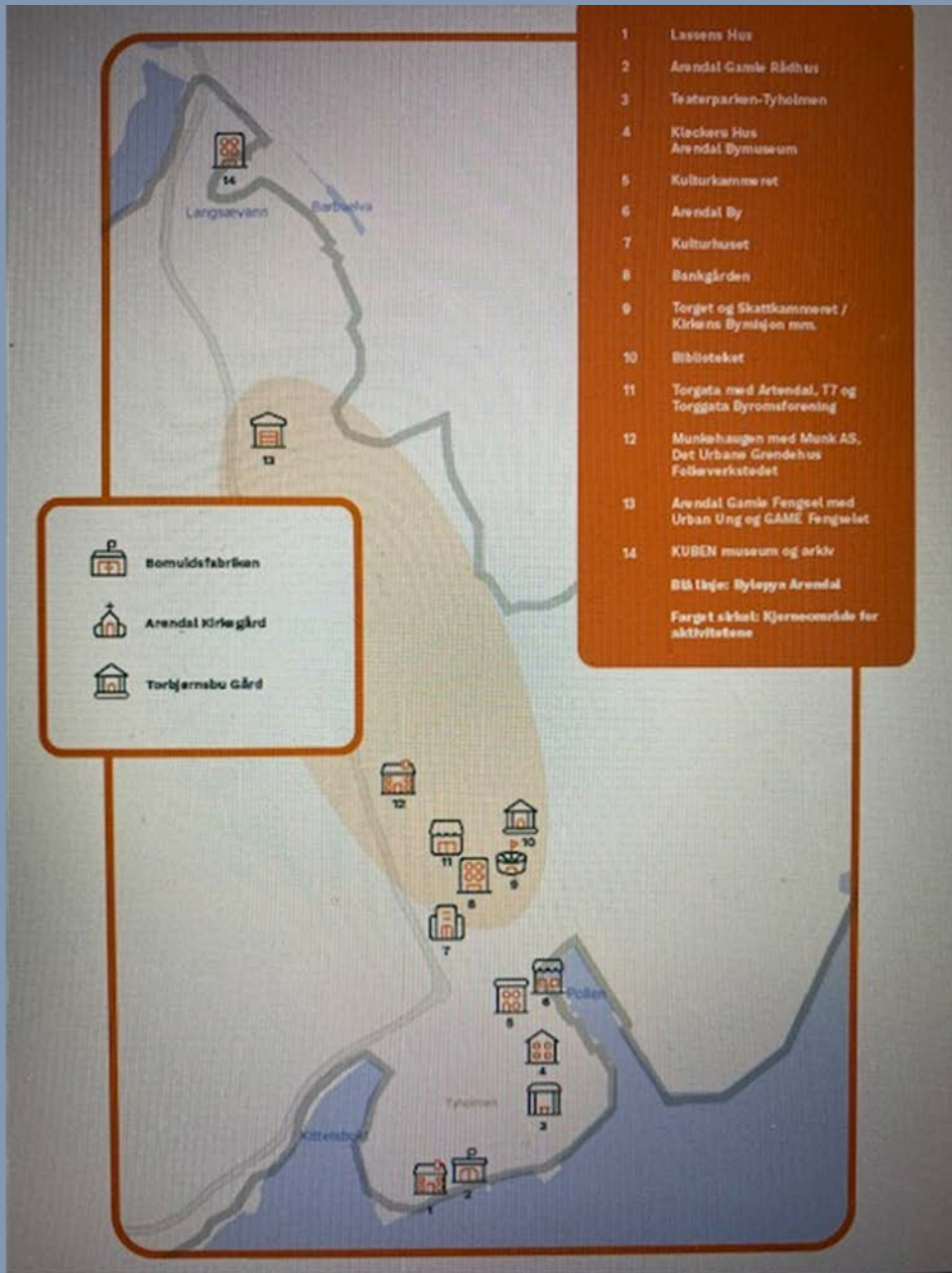
Liland

Det Urbane Grendehus
Lage, leke, lære
Fokus på sosio-økonomisk
bærekraft

Det Urbane Grendehus-Folkeverkstedet-Først i Lilandgården-nå i etableringsfase på Munkehaugen. Midler fra PROSPERA stiftelsen er gitt til videreutvikling til en bærekraftig organisasjonsmodell.

Kartlegging og innspill

Byromsskatter

Skjulte byromsskatter for bakgårdsskatter?

Det Urbane Grendehus-Folkeverkstedet på Munkehaugen er for både organisasjoner, enkeltpersoner og kunstnere, og her arrangeres det kurs og seminarer, og folk kan komme og lage ting selv.

Dette er for å promotere håndverkstradisjoner, kunst, kultur og broderi, og skape en inkluderende møteplass og et kreativt skaperverksted.

Flere kunstnere deltar nå på Craft Go kurs (INTERREG). Håndlaget/ Economusee er partner.

Kulturaktørens nettverksdag: Kunst, kultur og politiske omvisninger i Arendal

Tirsdag 8. mars møtte sentrale aktører fra kultur, politisk og administrativ ledelse opp i Arendal, med et felles ønske om å styrke og utvikle kulturfeltet i østre del av Agder og i regionen. Etter flere år med pandemi har kulturlivet ligget flatt med brukken rygg lenge. Nå begynner endelig ting å skje.

Rudolf Salvesen

[Kulturaktørens nettverksdag: Kunst, kultur og politiske omvisninger i Arendal - Arendals Tidende](#)

Utvikling av bærekraftige konsept

Torbjørnsbu Gård-Agder Kulturakademi

Solgt av Arendal Kommune til Agder Kulturakademi,
ideelt AS, for kroner 1,- i 2023

Torbjørnsbu Gård-Dugnad, Kulturarrangement og Fellesskap!

Utvikling av bærekraftige konsept

Relasjonell velferd og en « Bry deg kultur»

Ungdom i sentrum:

De unge drømmer om å erobre byrom,
bli sett og ha en aktiv rolle!

Bry deg Arendal! Arendal kommune

Næringslivet

Politiet og Politirådet

Arendal By

Vektere

Drosje-næringen

Med Hjerte For Arendal

Sam Eyde Videregående

Skole

Lag og Organisasjoner7

Natteravner

Enkeltpersoner

Placemaking Handbook:

<https://drive.google.com/file/d/1DhLYIFgRxNAn7sL-EsjBWSTBvdn2rsX8/view>

Bry deg Arendal!

Vi vil at flere skal bruke byen, og vi vil gjøre den attraktiv for flere

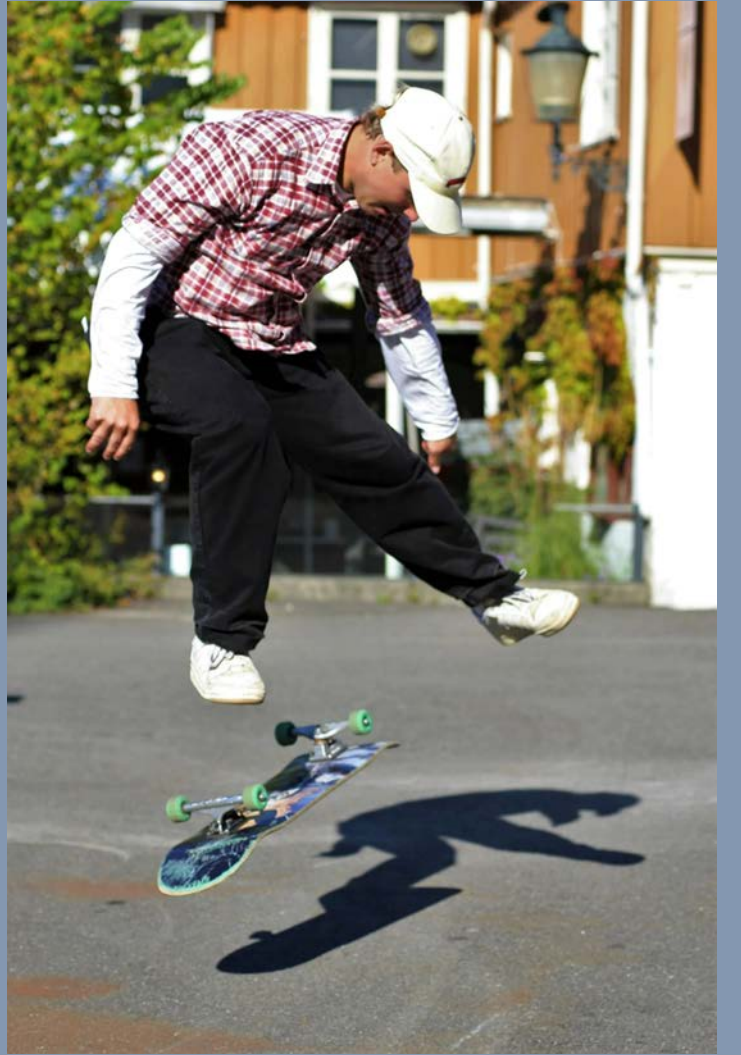
Vi vil at restaurantene skal ta et tydelig og synlig standpunkt til ulovlige rusmidler

Vi ønsker å engasjere mennesker og organisasjoner i forskjellige roller for å bidra til sikkerheten og velvære i sentrum og i samfunnet

Vi samarbeider i byen og med Nordic Safe Cities - for å dele og lære

Urban Ung/ Game Arendal Fengslet/ Playmaker-utdanning

Arendal By vant pris som
årets markedsfører av byer i Norge
2021-2022!

BØLGEN DANSESHOW HAVFRUEN

15/7 KL: 15.00 & 17.00
SAM EYDES PLASS

**BARNAS
TORSDAG**

SOMMER CAMP

U x Game
URBAN.UNG

URBAN UNG X GAME
PRESENTERER

**GRATIS
AKTIVITETER
FOR UNGDOM
I HELE SOMMER**

Påmelding:
Melding på Facebook
@urbanung eller til Rolf
Josephsen på tlf: 900 69 253

26.06 | Kl. 14:00-16:00 | Barbu Park
Parkour, skating, volleyball,
street basket og bading

Klær som passer for aktivitet. DJ som
spiller. Enkel servering.

03.07 | Kl. 14:00-16:00 | Barbu Park
Parkour, skating, volleyball,
street basket og bading

Klær som passer for aktivitet. DJ som
spiller. Enkel servering.

**12.07 | Kl. 12:00-15:00 |
Torvet Arendal**
Trampoline, street basket, frisbeegolf,
skating. Skikkelig festivalfølelse.

DJ som spiller og Playmakere leder
aktivitet. Klær som passer for aktivitet.

**14.07 | Kl. 11:30-15:00 |
Oppmøte Arendal Jernbanestasjon**
Buss til Stølsvika. Beach party med
volleyball, frisbeegolf, fotballtennis,
sommerleker og DJ som spiller.

Playmakere leder aktivitet. Ta med mat
og drikke, klær som passer for aktivitet
og badetøy/skift. Begrenset plasser.

**19.07 | Kl. 12:00-15:00 |
Torvet Arendal**
Trampoline, street basket,
frisbeegolf, skating. Skikkelig
festivalfølelse.

DJ som spiller og Playmakere leder
aktiviteter. Klær som passer for
aktivitet.

**21.07 | Kl. 11:30-15:00 |
Oppmøte Arendal Jernbanestasjon**
Buss til Stølsvika. Beach party med
volleyball, frisbeegolf, fotballtennis,
sommerleker og DJ som spiller.

Playmakere leder aktivitet. Ta med mat
og drikke, klær som passer for aktivitet
og badetøy/skift. Begrenset plasser.

**26.07 | Kl. 12:00-15:00 |
Torvet Arendal**
Trampoline, street basket,
frisbeegolf, skating. Skikkelig
festivalfølelse.

DJ som spiller og Playmakere leder
aktivitet. Klær som passer for
aktivitet.

**28.07 | Kl. 11:30-15:00 |
Oppmøte Arendal Jernbanestasjon**
Buss til Stølsvika. Beach party med
volleyball, frisbeegolf, fotballtennis,
sommerleker og DJ som spiller.

Playmakere leder aktivitet. Ta med
mat og drikke, klær som passer for
aktivitet og badetøy/skift. Begrenset
plasser.

**02.08 | Kl. 12:00-15:00 |
Torvet Arendal**
Trampoline, street basket,
frisbeegolf, skating. Skikkelig
festivalfølelse.

DJ som spiller og Playmakere leder
aktivitet. Klær som passer for
aktivitet.

**04.08 | Kl. 11:30-15:00 |
Oppmøte Arendal Jernbanestasjon**
Buss til Stølsvika. Beach party med
volleyball, frisbeegolf, fotballtennis,
sommerleker og DJ som spiller.

Playmakere leder aktivitet. Ta med
mat og drikke, klær som passer for
aktivitet og badetøy/skift. Begrenset
plasser.

20.08 | Kl. 14:00-17:00 | Barbu Park
Parkour, skating, volleyball,
street basket og bading

Klær som passer for aktivitet. DJ som
spiller. Enkel servering.

**28.08 | Kl. 14:00-20:00 |
Kanalplassen/ Kulturkammeret**

URBAN UNG!

Arendals største
ungdomsarrangement med varierte
aktiviteter, DJ og god stemning!

16.07 og 23.07 ++

Mulighet for ekstra aktiviteter, følg
med på Urban Ung sin Facebookside

HUSK PÅMELDING!

URBANUNGSOMMERCAMP.NO

Utvikling av bærekraftige konsept

Arendal Gamle Fengsel

**og Game Streethouse Arendal på den
tidligere Brannstasjonstomten**

Fengselet solgt til lokale eidendomsutviklere i 2019

- Enstemmig bystyre vedtak i Arendal kommune støtter GAMEHOUSE planene
  - "Brannstasjontomten"
  - Legge tak over lufttegården
- Utvikle "konsept" sammen nye eiere
  - Næring, bolig og GAMEHOUSE
  - Asplan Viak skal lage mulighetskisse
- Presentert planene for daværende Barne og familieminister Kjell Ingolf Ropstad, Kulturminister Abid Raja, Justisminister Monica Mæland, Kommunal Statsråd Nicolai Astrup Stortingspresident Tove Trøen
- Presentert til ulike finansieringskilder (banker, fond, stiftelser)

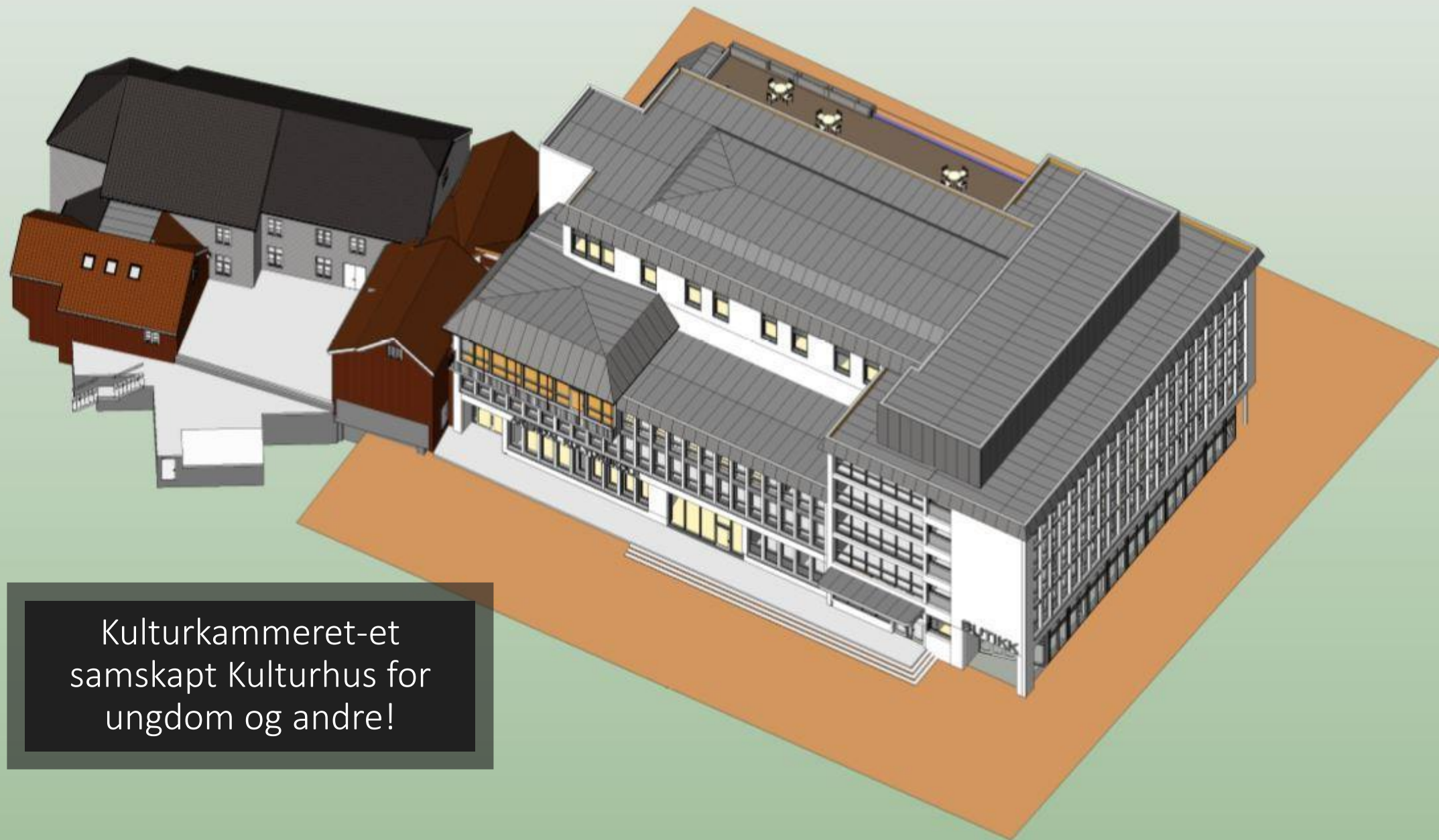

Utvikling av bærekraftige konsept

Kulturkammeret

**Kommunen og private i samarbeid
Leie med opsjon på kjøp av arealer**

Kulturkammeret-et
samskapt Kulturhus for
ungdom og andre!

“Kulturkammeret”

- Kulturskolen
- Ungdomsklubb
- Teater
- Musikk / Øving
- Dans
- Multimedia
- Tilgang til utescenen på Kanalplassen
- Prosjektet “Jenter” og “Playmaker prosjektet”

Utvikling av bærekraftige konsept

Lassens Hus

Basert på « Drømmen om Huset »

Kommunen kjøper felleferdig bygg

**Samarbeid med lag og organisasjoner om innhold og
hage**

Drømmen om Huset-Lassens Hus Arendal Kommune tar grep og inviterer til samarbeid!

Drømmen om Huset-Lassens Hus og Hage

Kritiske suksessfaktorer:

Muligheter eller utfordringer?

- Informere om prosjekter og planer
- Forankring av samarbeid og mål
- Ta tid til å bygge tillit
- Utvikle felles metoder og mål
- Kom i gang-høre, så gjøre!
- Eksperimenter!
- Skreddersy og tilpass!

La også folk ta ansvar, eierskap og lederskap i prosesser og prosjekt.

Forankring
Felles forståelse
Formidle Fortellinger
Fellesskapsledelse
Forhandling
Forandring
Feiring!

Samarbeidsplattform og metoder

Med Hjerte For Arendal-en kunnskapsallmenning for medsskaping, stedsskaping, samspill og koordinering av ressurser basert på FN mål

Inkludering er avgjørende for å sikre mennesker tilgang til arbeidspraksis og arbeidsplass.

Kokebok i inkludering er eksempel på hvordan vi jobber systematisk og målrettet.

Kokebok i inkludering:

<https://www.joomag.com/magazine/kokebok-i-inkludering/0790822001467708008?short>

Klarer vi også å gjøre byen tilgjengelig for alle?

Kommunen og sivilsamfunnet i samarbeid med forskningen:

OFFRI- prosjektet.

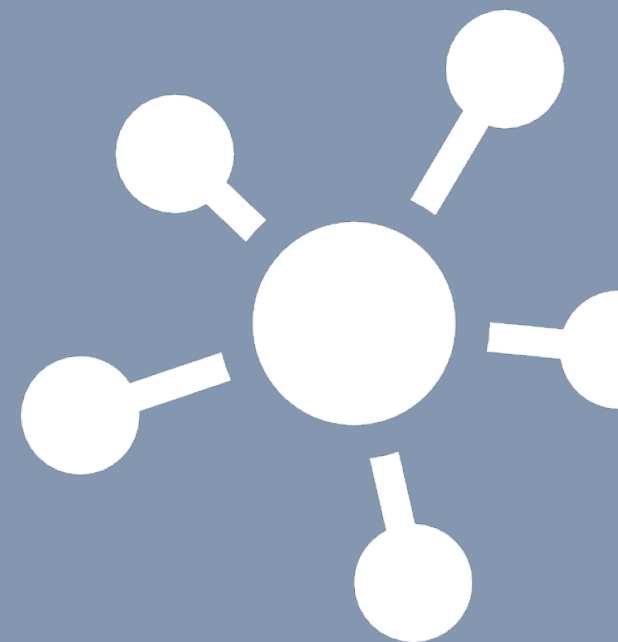
Modellen er utviklet på bakgrunn av systematisk innhenting av erfaringer fra MHFA og andre kontekster i samarbeid med Agderforskning, Trøndelag Forskning og Utvikling og Marselisborg Centeret i Danmark.

<https://www.agderforskning.no/wp-content/uploads/2016/10/FoU-rapport-3-2016-endelig.pdf>

MEDSAM- Modeller for Medborgersamskaping

- et prosjekt finansiert av Forskningsrådets Forkommune-program.

Særlig fokus på “Innbyggerdialogen”

Kort om bakgrunnen for å jobbe med stedsprosjekt og samskaping

Arendal kommune og samarbeidspartnerne ønsket at Med Hjerter For Arendal-metoden også ble utvidet til å omfatte by- og stedsutviklingsprosesser, da stedene og møteplassene er så sentrale i forhold til samskaping, tilhørighet og tillitsbygging.

Hvorfor? MHFA samarbeidet hadde gitt resultat. Kunne samskaping også utgjøre en forskjell i samfunns- og stedsutviklingen, ikke bare knyttet til velferd og folkehelse?

Planloven var styrket med tanke på disse innsatsområdene, og man ønsket å se dette i sammenheng. Men hvordan skaper vi levende lokaler og dyrker frem et rikt byliv, når byen er bygd og Planloven har gått hjem ?

Konteksten handler også om et endret syn på offentlig sektor
Fra Kommune 1.0 til 3.0: en mer samskapende kommune (FN mål 17)

METODER

Aksjonsforskning gjennom Offentlig PhD prosjekt
ABCD-metode: Asset Based Community Development-Ressursbasert
lokalsamfunnsutvikling
(John P. Kretzmann og John L. MCKNIGHT)

Placemaking –aksjonere, involvere, teste, innovere
Handlingsorientert: Tiden for handling er nå! Vi må alle «ut og gå»:
«En av de viktigste reiser man kan foreta er den som har til mål
å møte en annen på halvveien.» (ukjent ordtak.)

Design Thinking: Testing viktig, kombinert med midlertidighet...
Designrevet Innovasjon
Stedsledelse (Penta Helix Samarbeidsmodell)
Samskaping og bred medvirkning (Plattform for Samskaping)

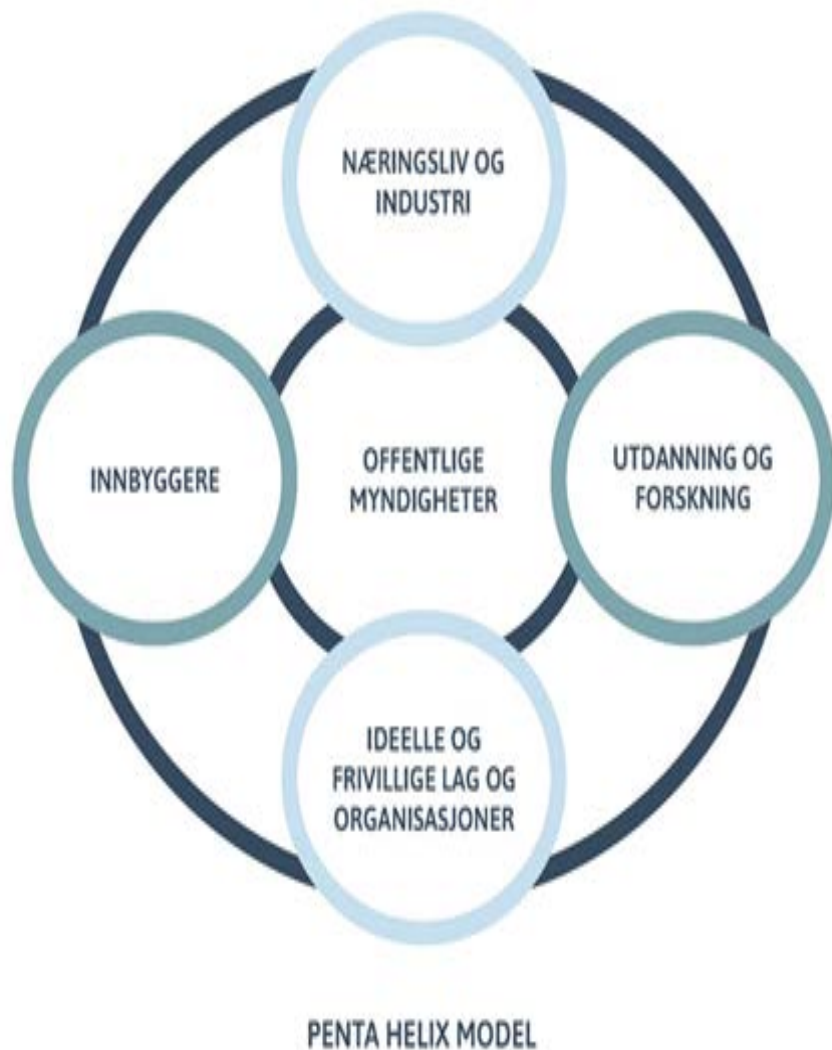
METODER

***Tjenende ledelse* som et prinsipp:**

Denne typen horisontalt lederskap fokuserer altså primært på partenes behov, utvikling og egenmestring (*empowerment*) fremfor tradisjonell styring gjennom kontroll og delegering.

Brobyggende og lenkende/ sammenbindende sosial «kapital»/ kapasitet

Visuell kommunikasjon: Video, bilder, nyhetsbrev, facebook, festivaler...

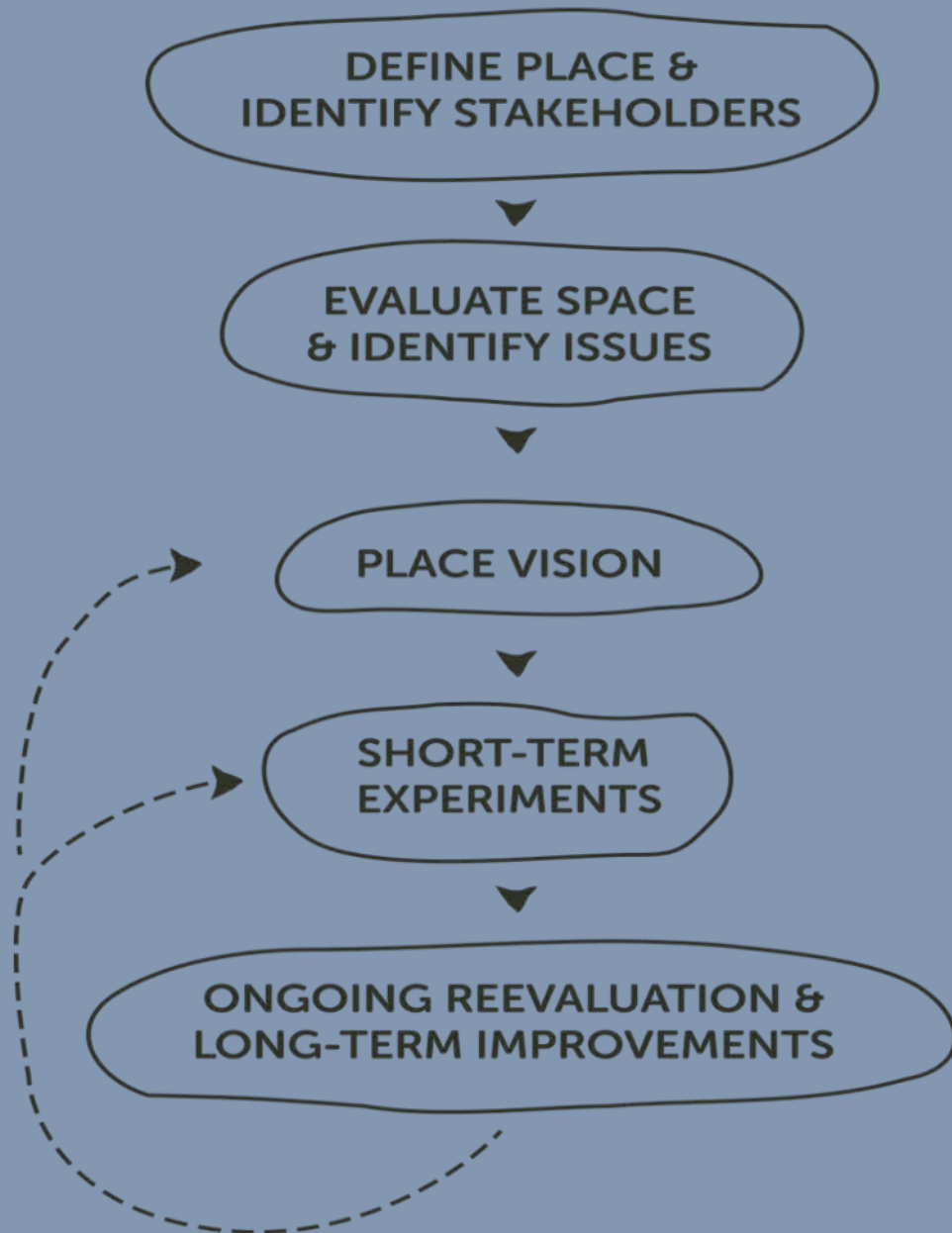
Kommunen og sivilsamfunnet i samarbeid med forskningen

-Penta Helix modell:

Modellen er utviklet på bakgrunn av systematisk innhenting av erfaringer fra MHFA og andre kontekster i samarbeid med Agderforskning, Trøndelag Forskning og Utvikling og Marselisborg Centeret i Danmark. (OFFRI- prosjektet)

Mer informasjon om forskningsrapporter og noen prosjekter finnes her:

<https://medhjerteforarendal.no/case-arendal-city-center/>

Placemaking er både en filosofi og en praktisk prosess for å transformere offentlige rom og steder.

Det er sentrert om å observere, lytte til og stille spørsmål til menneskene som bor, jobber og leker i et bestemt byrom, for å forstå deres behov og ambisjoner for det rommet, og for samfunnet som helhet

I kommunens vedtatte planstrategi 2015-2019 er det anført følgende om videre sivilsamfunnsmobilisering i Arendal:

«Satsingsområdet Medborgerskap er i *Kommunedelplan Tidlig innsats for bedre levekår* angitt som Arendals kommunes, næringslivets, lag og foreningers, enkeltpersoners og “Med Hjerte For Arendal” sin satsing mot alle innbyggere. Målet er å skape en “bry deg kultur”, hvor alle utfordres til å bidra til å skape gode nærmiljø, og et varmere samfunn. En inviteres til deltagelse uavhengig av egne forutsetninger for å bygge opp under frivillighet og for å mobilisere sivilsamfunnet.

Visjoner og Ambisjoner:

Det handler om noe større enn oss, noe felles, om BÆREKRAFT og VÆREKRAFT... kraften som bærer?

Handlinger endrer holdninger!

Studietur til Danmark- nettverksbygging og samskaping av kunnskap!

Veien mot en felles Sivilsamfunnsstrategi- «Samskaping i Arendal»

<https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/kommuneplan-planer-og-styringsdokumenter/temaplaner-og-strategier/sivilsamfunnsstrategi/>

Samskaping i Arendal

Sivilsamfunnsstrategi, Arendal kommune

Vi må snakke sammen og bygge tillit: Folk møter Folk:

Vi deler hverandres tid, erfaringer og opplevelser rundt et langbord i offentlige innerom og uterom Et samarbeid mellom Arendal Voksenopplæring, Arendal Bibliotek og Med Hjerter For Arendal. Nå er metoden rullet ut i Agder gjennom samarbeid med bibliotekforeningen

Med for Arendal
- et godt sted å bo for alle

SAMSKAPING

Samskaping, innovasjon og nye løsninger. Hvordan jobbe sammen mot felles mål?

En felles plattform:

Sivilsamfunnsstrategi-Samskaping i Arendal- utarbeidet gjennom bred medvirkning.

Kartlegging av gode eksempler:

Det er mange verktøy og metoder for deltagelse og samskaping. Noen av disse er kartlagt gjennom PhD prosjektet.

Metoder og tilnærminger:

Eugene Guribye og Lisbeth Iversen har utarbeidet en oversikt- en Verktøykasse for innbyggermedvirkning:

https://issuu.com/arendalkommune/docs/verktoykasse-for-samskaping-arendal_1faedc12ff13c2

Hvilke gevinster gir Samskaping?

Samskaping mobiliserer innbyggernes kunnskap, ideer og ressurser, noe som øker effektiviteten til det offentliges innsats.

Samskaping bringer politikere, medarbeidere og innbyggere tettere sammen og øker dermed **samholdskraften**.

Samskaping bidrar til å skape det nye og bedre gjennom **innovasjon**

Samskapelse bringer oss fra **motstandsdemokrati** til **medspillsdemokrati**...i henhold til Torfing

Mange tar ansvar for det som «ingen» har ansvar for!

Vi må se ting i sammenheng, -og samskape løsninger (FNs bærekraftsmål 17)

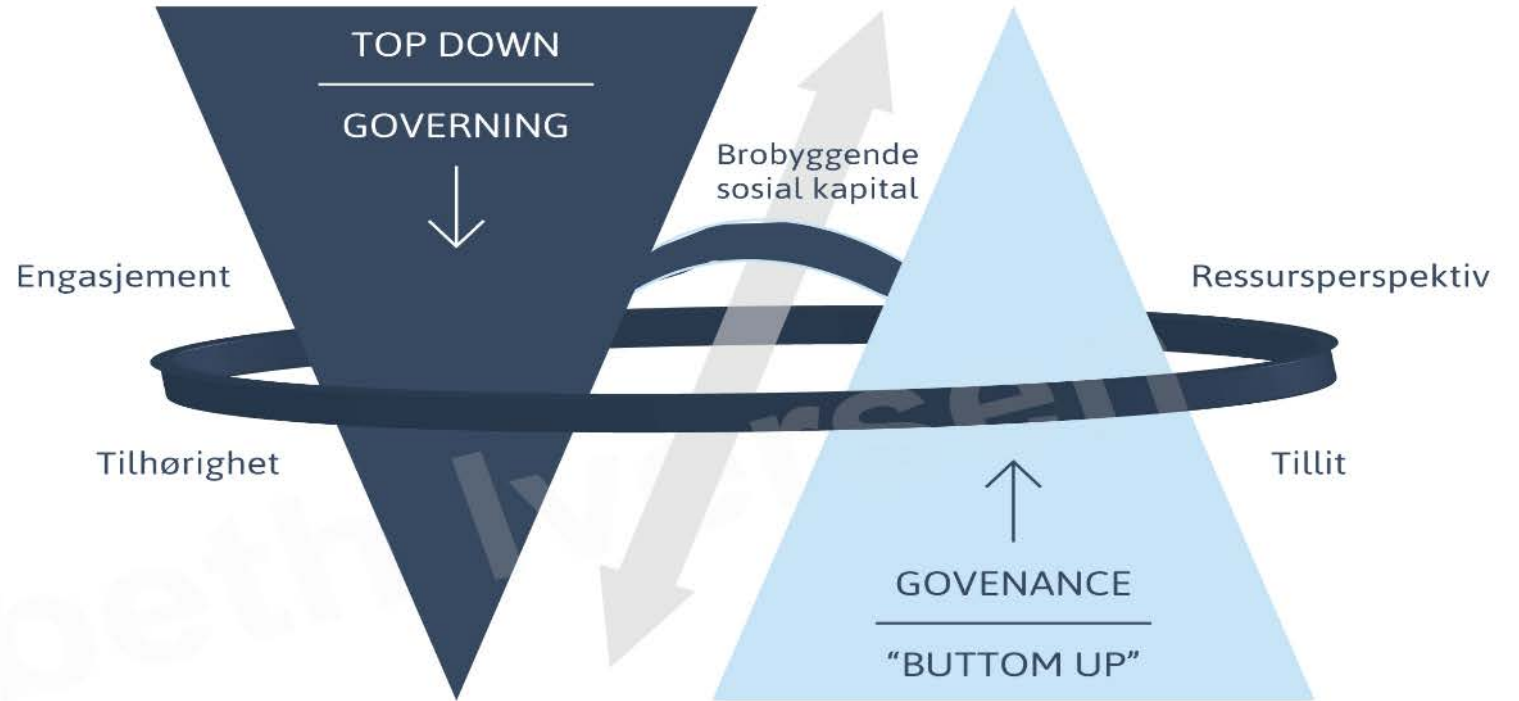
-Vi må sikre bred kunnskap og koble «top-down» og «bottom-up» initiativ

HELHET - OVERORDNET PERSPEKTIV - "RAMMENE" - VISJONEN

OVERBLIKK

BLIKKET:
Å SE BYEN

SE BYEN I
ØYEHØYDE

NÆRHET - VANDRINGEN - UT Å GÅ - DEN ROMLIGE OPPLEVELSEN